

loomheid, zich ontwikkelden. De mydriasis kwam eerst na het gebruik van 2 ctgr. duidelijk tot stand, terwijl giften van 1—1½ ctgr. de spierfunctie der iris slechts op die wijze troffen, dat de pupillen zich nauwelijks merkbaar verwijdden en zich bij toenemende lichtsterkte wederom eenigzins vernaauwden, om spoedig daarop tot den vorigen stand terug te keeren. Kort na het gebruik trad eene vertraging der hartsfunctie (8—20 slagen), echter door geene versnelling gevolgd, op, terwijl zich in ieder geval eene zeer kwellende droogte van mond- en keelholte als eene der eerste intoxicatieverschijnselen deed gelden. Het homatropine door BERTHEAU bij phthisici ter bestrijding van het nachtzweet in eene avondgift van 4 mgrm. toegediend, leverde geen resultaat op, althans niet in die gevallen, waar ook door het atropine in de gift van 1 mgr. geen nut verkregen werd. Dat bij den mensch na giften van 2 ctgr. geene grootere polsfrequentie verkregen werd verklaart BERTHEAU daardoor, dat die giften te gering waren om na de opwekkende, ook de verlammeende werking op de „Hemmungscentra” tot stand te brengen. De andere onaangename toxische werkingen van het homatropin verhinderden hem bovendien om met het middel in grootere giften bij den mensch te experimenteren. Het homatropin bezit dus, zoo als BERTHEAU zich uitdrukt, „im grossen und ganzen dieselben Eigenschaften wie das Atropin”, terwijl het daardoor verschilt, dat zijne toxische werkingen eerst na grootere giften ontstaan en sneller voorbijgaan. De kortere duur van zijne werking maakt echter het middel, zoo als hij zegt, „für die practische Medicin und speciell für die Diagnostik der Augenkrankheiten besonders werthvoll”.

Dr. J. HANLO.

ALS THERAPIE BIJ RUPTURA UTERI wordt door Dr. FROMMEL de aandacht gevestigd op het draineeren der buikholte, in plaats van de veelal daarbij nog gebruikelijke laparotomie. Tegenover zeven in de laatste jaren op de Kliniek te Berlijn voorgekomen gevallen van ruptuur, waarbij de laparotomie werd verricht en alle vrouwen stierven, maakt hij (*Zeitschrift für Geburtshülfe und Gynäkologie*, Bd. V. S. 400) een geval bekend, waarbij de buikholte werd gedraineerd en de vrouw herstelde. Dit geval wordt nog met twee andere vermeerderd, die hij in het *Centralblatt für Gynäkologie*, 1880, n°. 18 bekend maakt en die eveneens gelukkig afliepen.

Dit draineeren der buikholte verdient volgens FROMMEL, zelfs afgezien van de daarbij door hem verkregen gunstige uitkomsten, die men ook bij laparotomie (en ook bij lijdelijk toezien, Ref.) somtijds heeft verkregen, aanbeveling, omdat het zeer gemakkelijk uitvoerbaar is en de door baring en bloedverlies uitgeputte vrouw niet blootstelt aan zulk een ingrijpende kunstbewerking als een laparotomie toch altijd is.

SR.

INGEZONDEN STUK.

LARYNGOTOMIE.

De opmerkingen door Dr. P. K. PEL naar aanleiding van mijn referaat

over dit onderwerp gemaakt, meen ik wegens hunne onjuistheid niet onbeantwoord te mogen laten.

Aan MAX SCHÜLLER wordt verweten te veel chirurg, te weinig laryngoloog te zijn. Mijns inziens mag men niet vergeten, dat MAX SCHÜLLER schreef een boek over *laryngotomie* en niet over *laryngoscopie*. Hierom behandelt hij de laryngotomie, met al wat er toe behoort, uitvoerig, terwijl hij zich slechts hier en daar eenige laryngoscopische uitwijdingen veroorlooft. Natuurlijkerwijze wordt zijne verhandeling hierdoor een chirurgische verhandeling, die evenwel alleen dan eenzijdig genoemd mag worden, wanneer hij de groote voordeelen der laryngoscopie over 't hoofd zag.

Dit nu meent Dr. PEL dat het geval is. Volgens dezen is de endolaryngeale operatie bij goedaardige nieuwvormingen in *alle* opzichten te verkiezen en is de laryngotomische methode *inhumaan*. Dit laatste argument is in elk geval zeer te onpas. De medicus, die *in koelen bloede* voor *eenige* operatie *eenig* ander argument laat gelden als de *humaniteit*, is zijn stand onwaardig en de beschuldiging van *inhumaniteit*, waaraan de chirurgen dagelijks zijn blootgesteld, moet in een geneeskundig tijdschrift deugdelijker gestaafd worden dan door Dr. PEL geschiedt. Zulk een beschuldiging zal men niet mogen doen dan nadat bewezen is, dat het verschil in gevoelen niet alleen gevolg is van verschil in ontwikkeling en van verschil in zienswijze. MAX SCHÜLLER beweert, dat er *strijd* is tusschen laryngotomisten en laryngoscopisten. Hij stelt zich voor de zaak onpartijdig te beoordeelen en komt tot het besluit, dat het meerendeel der goedaardige nieuwvormingen endolaryngeaal verwijderd moet worden. *Tot het gebied der laryngotomie behooren de multiple papillomen en bij kinderen beneden de 10 jaren ook de solitaire papillomen. Bij volwassenen zal de laryngotomie voor solitaire papillomen en eveneens voor fibroiden alleen zijn aangewezen, wanneer de nieuwvorming beneden de stembanden gezeteld is.* Is Dr. PEL het niet met MAX SCHÜLLER eens, dan bewijst dit niet anders als dat er nog *strijd* bestaat.

Verder wordt de uitspraak van den Referent, dat de kwaadaardige nieuwvormingen de exstirpatie van het strottenhoofd *vereischen*, ietwat apodictisch gevonden.

MAX SCHÜLLER plaatst zich geheel en al op het standpunt der tegenwoordige Deutsche school, die meent alle kwaadaardige nieuwvormingen te moeten verwijderen, zoolang dit technisch mogelijk is. Dit mag misschien onjuist zijn, MAX SCHÜLLER is hier in goed gezelschap en zoo men tegen dit standpunt wil oponeeren, gaat het niet aan dit te doen in een paar regels naar aanleiding van een enkel geval. Heeft men zich met MAX SCHÜLLER eenmaal op dit, ook volgens mijne meening onjuiste standpunt geplaatst, dan heeft men slechts te beslissen of de kwaadaardige nieuwvorming verwijderd moet worden door middel van een laryngotomie, of wel dat het, ter voorkoming van recidieven, noodzakelijk is terstond de geheele larynx mede weg te nemen. MAX SCHÜLLER raadt tot het laatste en daarom refereerde ik misschien ietwat apodictisch: *de kwaadaardige nieuwvormingen vereischen de exstirpatie van het strottenhoofd.*

Bij de behandeling van *stenosen* refereerde ik, dat klieving van het strottenhoofd was aangewezen, *wanneer de vernauwing aanzienlijk en uitgebreid is,*

terwijl chronische en syphilitische ontstekingen de laryngotomie kunnen indiceeren, *wanneer de hierdoor veroorzaakte stenosen langen tijd tevergeefs per vias naturales behandeld werden.* Vergis ik mij niet dan is dit juist wat Dr. PELL ook wil. Daar ik refereerde over de laryngotomie en *niet* over de laryngologie ging ik de katheterbehandeling met stilzwijgen voorbij.

Dr. J. A. KORTEWEG.

B E R I G T E N .

BUITENLAND.

LONDEN. — Prof. CLAY te Birmingham heeft nogmaals in *the Lancet* van 2 October het nut der behandeling van het carcinoma met de chiosterpentijn (zie pag. 286 en 336) besproken en zijne gunstige meening daarover gehandhaafd. De negatieve resultaten, door anderen daarmede verkregen, kunnen volgens hem alleen aan het gebruik van een onecht praeparaat toegeschreven worden. Pogingen, door hem te Scio aangewend, hadden de toezending van drie voortreffelijke bezendingen ten gevolge en spoedig zal volgens hem de meerdere navraag, het praeparaat op ruimer schaal in den handel brengen. Volgens CLAY's getuigenis wordt op dit oogenblik de echte chiosterpentijn door de firma FERRIS AND COMP. te Bristol voor den prijs van 2 s. 6 d. per oz en de pillen volgens CLAY's formule voor 3 s. 6 d. per gross geleverd.

— Volgens *the Medical Times* van 2 October is door den Staat Connecticut voor het eerst eene Wet ingevoerd, waarbij een onderzoek naar de kleurenblindheid voor alle spoorwegbeambten gelast wordt.

— Het Britsch-Indische Gouvernement heeft een prijs van Ls. 100 voor de beste „Manual of Hygiène” ten gebruike van de Engelsche militairen aldaar uitgelooft. Het moet ter grootte van hoogstens 50–60 pag. in het Engelsch geschreven en vóór ultimo Maart bij het Secretariaat van het Military Department te Calcutta ingediend worden.

— In het St. Thomas Hospital is thans ook gelegenheid voor de verpleging van betalende patiënten geopend. Een getal van hoogstens 40 zal voor 8 en een cijfer van hoogstens 52 voor 3 shillings per dag verpleegd mogen worden.

— De sterfte onder de politiemagt der hoofdstad, gedurende 1879 10,678 man sterk bedroeg 59 en het cijfer der ziektegevallen 6489. Het cijfer der in hunne functie gekwetsten of verwonden bedroeg 462. Ondanks hare veelvuldige aanraking met besmettelijke ziekten en vooral met pokken bedroeg het cijfer der door variolae aange tasten, dank zij de strenge toepassing der vaccinatie en revaccinatie, slechts 6. De meest voorkomende ziekten waren rheumatismus en catarrhen van de ademhalingswerk tuigen of ingewanden. Twintig werden ter zake van syphilitische ziekten van hun ambt ontslagen.

— De Orde van St. Katherine werd dit jaar door de Koningin aan eene ziekenverpleegster, welke zich in den Zulu-oorlog verdienstelijk maakte, toegekend. Zij bestaat in eene toelage van 50 Ls. per jaar gedurende een bepaalden tijd en in het regt om een geborduurd band met opschrift om den linker arm te dragen.

— Volgens een schrijven in de *Medical Times* van 8 September wordt te Madrid en in andere groote Spaansche steden op eene voortreffelijke wijze in de geneeskundige hulp bij plotselinge gevallen voorzien. Door de Gemeentebesturen opgerigt, bestaan daar verschillende zoogenaamde „Casas de Socorro” (relief-houses), waarin door daaraan verbonden en van gemeentewege bezoldigde medici de eerste hulp verleend en zelfs de gelegenheid tot eene tijdelijke verpleging verstrekt wordt.